

Místo a úloha ČSLA ve Varšavské smlouvě

Historický význam založení Varšavské smlouvy s rostoucím časovým odstupem vyniká stále zřetelněji a vznik tohoto kvalitativně nového obranného uskupení je důležitým mezníkem v zabezpečování internacionální obrany socialismu a míru v Evropě. Lid naší země, která se v tomto století stala obětí dvou válečných požárů, dovede plně ocenit nejen prvořadý význam Varšavské smlouvy pro zajištění naší bezpečnosti, ale i mírové úsilí Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí, jejichž mnohostranná koordinovaná součinnost spolu s důsledně obranným charakterem vojenské spolupráce umožňuje prosazovat mírové cíle, které vyjadřují tužby všeho pokrokového lidstva.

Součástí mohutného revolučního pohybu, charakteristického pro epochu, jejíž podstatou je přechod od kapitalismu k socialismu započatý Velkou říjnovou socialistickou revolucí, byly změny v poměru sil po vítězství Sovětského svazu nad fašistickým Němcem, které si v těchto dnech připomněl celý pokrokový svět. Vytvoření příznivých podmínek pro boj pracujících mas za vítězství socialistické revoluce, do něhož patřilo přerůstání naší národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou, se promítlo do pokračujících změn v poměru třídnicích sil ve prospěch revolučního pokroku, který vyjadřoval vznik světové socialistické soustavy a rozvoj celého světového revolučního procesu. Tomuto vývoji chtěly vládnoucí kruhy imperialismu zabránit a jejich rostoucí agresivita se projevila v řadě konkrétních kroků v politické, ekonomické i vojenské oblasti a jedním z nich bylo i vytvoření Severoatlantického paktu. Proto socialistické země v době ohrožení své bezpečnosti a míru v Evropě byly nuceny přijmout odpovídající opatření. Jejich nevyhnutelnost vyplývala z postojů reakčních sil v čele s USA, které odmítly snahy po zajištění míru na základě kolektivní bezpečnosti v Evropě, podložené řadou iniciativních návrhů socialistických států v první polovině padesátých let. V této situaci se sešly v květnu roku 1955 zástupci socialistických zemí, aby zajistily svou vlastní bezpečnost a dosavadní existence Varšavské smlouvy jednoznačně potvrdila historický význam tohoto rozhodnutí. Zvláště v současné ztížené mezinárodně politické situaci si uvědomujeme, že se plně svěřila a svou činností i dnes vytváří účinný nástroj internacionální obrany socialismu a míru v Evropě i ve světě.

Komunistická strana Československa v celém dosavadním období budování socialistické společnosti v Československu věnovala velkou pozornost nejen samotné výstavbě socialismu, ale i obraně vymožeností, kterých dosáhly naše národy v úporném zápase za sociální a národnostní osvobození, jehož významná výročí si v tomto roce připomíná všechen náš lid.

V duchu leninského odkazu jednoty budování a obrany socialistické vlasti zabezpečovali pod vedením Komunistické strany pracující Československa národní a internacionální úkoly obrany socialismu tak, jak to vyžadoval vývoj vnitropolitické a především mezinárodně politické situace. K tomu — v širokém pojetí úkolů obrany socialismu — KSČ cílevědomě rozvíjela politický, ekonomický, vědeckotechnický, morálně politický i vojenský potenciál země a zajišťovala spojenecké svazky se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi a tak přispívala k nerozborné jednotě socialistického společenství.

Celospolečenský charakter obrany socialismu s jejími internacionálními aspekty si vyžadoval neustále vytvářet odpovídající vnitřní i vnější podmínky a předpoklady pro zvyšování obranyschopnosti státu, které byly dány nejen vnitropolitickou orientací na dobudování základů socialismu, ale i začleněním Československa do vznikající organizace Varšavské smlouvy. Byla založena z objektivní nutnosti obrany socialismu před rostoucí agresivitou imperialismu, v době, kdy bylo vytvořeno NATO a po začlenění NSR do tohoto svazku. Pro Československo a Československou lidovou armádu mělo založení Varšavské smlouvy ještě zvláštní význam v tom, že to byl další krok v československo-sovětském přátelství a rozšíření spolupráce ve vojenskopolitické oblasti. V nových spojeneckých svazcích se socialistickými zeměmi měl náš lid nejen pevné záruky své bezpečnosti, ale přispíval také svým dílem odpovědnosti zahájení a prosazování internacionálních zájmů světové socialistické soustavy.

Československo se jako zakládající člen Varšavské smlouvy aktivně podílelo na veškeré její činnosti. Aktivní mírovou politikou a soustavným upevňováním svého mezinárodního postavení a autority významně přispívalo k obrannému úsilí socialistického společenství a odpovědně plnilo vlastenecké a internacionální úkoly obrany západní hranice socialismu. Z toho vyplývalo i místo a úloha Československé lidové armády v přímém dotyku se západoněmeckým bundeswehrem a americkými jednotkami v NSR, které představují rozhodující údernou sílu NATO v Evropě.

Příznivé podmínky pro všestranný rozvoj jednotlivých oblastí spolupráce mezi členskými zeměmi Varšavské smlouvy a jejich armádami vytvořil přechod většiny socialistických zemí do nové etapy vývoje socialismu na počátku šedesátých let. Také v Československu byly v tomto období dobudovány základy socialismu a před KSČ i celou naší společností stály úkoly nového dalšího rozvoje socialismu. I v této době byl leninský požadavek jednoty výstavby a obrany socialismu chápán jako jedna ze základních zákonitostí socialistického vývoje. Úkoly, které stály před ČSLA, vyžadovaly komplexní přístup ke všem základním otázkám výstavby armády, především její intenzivní modernizaci i cílevědomé zkvalitňování její materiálně technické základny. Dynamicky se rozvíjela modernizace ČSLA, která reagovala na požadavky probíhající vědeckotechnické revoluce a revoluce ve vojenství. Tento rozvoj vyžadoval především osvojení si zásad vedení boje v podmínkách použití zbraní hromadného ničení a rozpracování řady dalších otázek vedení ozbrojeného zápasu.

Místo a úloha ČSLA ve Varšavské smlouvě se staly exponovanou otázkou v době soustředěných útoků reakčních sil na základní principy výstavby socialismu v Československu. Znovu jsme si uvědomili velkou historickou zkušenost našich národů, že jen po boku Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí je zárukou naší svobody a bezpečnosti, a to i do budoucna. Zřetelně se ukázalo, že v podmínkách třídně rozděleného světa je obrana socialistické vlasti trvalým požadavkem i nedílnou součástí socialistického rozvoje. Respektování základních leninských principů výstavby ČSLA se stalo rozhodujícím předpokladem trvalého růstu bojové síly a bojeschopnosti naší armády a jen na tomto základě mohla splnit své vlastenecké a internacionální povinnosti.

K dalšímu prohloubení internacionálních povinností, které plní ČSLA v rámci Varšavské smlouvy, přispěl i vnitropolitický vývoj po nástupu nového vedení KSČ v čele se s. G. Husákem. To vytvářelo příznivé předpoklady pro začlenění Československa a jeho armády do rozvíjející se vojenskopolitické spolupráce socialistických zemí, k níž dal na základě zhodnocení dosavadních zkušeností nový podnět Politický poradní výbor Varšavské smlouvy v závěru šedesátých let přijetím opatření ke zdokonalení struktury Varšavské smlouvy a jejích řídicích orgánů. Pod vedením KSČ náš lid i naše armáda přispívaly k posílení koordinovanosti zahraničněpolitické i vojenskopolitické činnosti socialistického společenství a upevňovaly nerozbornou jednotu zemí Varšavské smlouvy.

K upevňování místa ČSLA jak z vnitropolitického hlediska, tak i v rámci Varšavské smlouvy, přispělo především období budování rozvinuté socialistické společnosti v Československu, jejíž generální linii přijal na počátku 70. let XIV. sjezd KSČ. Vytyčil nové a náročnější úkoly pro výstavbu ozbrojených sil a komplexní pojetí obranyschopnosti země se stalo nedílnou součástí strategické linie dalšího rozvoje ČSSR.

XIV. sjezd KSČ jednoznačně zdůraznil nutnost obrany revolučních vymožeností socialismu proti vnějším i vnitřním nepřítelům a požadavek jednotného úsilí členských států Varšavské smlouvy v čele se Sovětským svazem. V duchu sjezdové linie, respektující dialektickou jednotu budování a obrany socialismu a zabezpečující spolehlivou obranu země i socialistického tábora se na realizaci této linie aktivně podílela i ČSLA. Proto se jí dostalo z tribuny XV. sjezdu KSČ vysokého ocenění. To ji zavazovalo, aby také k programu XV. sjezdu přistupovala s velkou odpovědností. Proto mohla spolehlivě plnit úkoly obrany vymožeností našeho lidu a zároveň aktivně přispívat k posilování obranyschopnosti celého socialistického společenství.

Zvyšování obranného potenciálu socialistického společenství od počátku osmdesátých let si vynutila zostřující se mezinárodní situace, na niž nepříznivě působil vliv nejagresivnějších imperialistických sil v čele s USA. Proto také XVI. sjezd KSČ, který analyzoval dlouhodobé tendence mezinárodně politického vývoje, upřesnil program dalšího budování rozvinuté socialistické společnosti, zahrnující i úkoly zvyšování obranyschopnosti ČSSR. Tam má nezastupitelnou úlohu Československá lidová armáda a její pevné místo v rámci armád členských států organizace Varšavské smlouvy. Zcela jednoznačně tuto souvislost vyjádřil s. G. Husák na XVI. sjezdu KSČ, když konstatoval: „Mezi naše nejdůležitější úkoly patří upevňovat a zvyšovat obranyschopnost naší vlasti. Budeme i nadále budovat Československou lidovou armádu jako nedílnou součást ozbrojených sil států Varšavské smlouvy. Nebudeme litovat sil a prostředků, aby naše armáda byla vysoce moderní armádou, pevně oddanou straně a lidu, schopnou společně se Sovětskou armádou a armádami ostatních států Varšavské smlouvy uchránit mír i vymoženosti socialismu.“ (XVI. sjezd KSČ. Svoboda 1981, s. 43.)

Vedení KSČ i státu věnovalo zabezpečení obranyschopnosti země velkou pozornost a v této souvislosti věnovalo nebyvalou péči zvyšování obranyschopnosti ČSLA tak, aby mohla zodpovědně plnit rostoucí požadavky obrany socialismu v těsné součinnosti s ostatními státy Varšavské smlouvy.

Upevňování spojeneckých závazků a spolupráce s bratrskými armádami Varšavské smlouvy a především se Sovětskou armádou, probíhala v mnoha směrech. Jednou z nejvýznamnějších forem vojenské spolupráce se stala společná cvičení armád členských států Varšavské smlouvy. Mají nejen významné vojenskoodborné poslání, ale jsou i významnými politickými akcemi, které přispívají k rozvíjení internacionální a vlastenecké výchovy v ČSLA. Kromě společných cvičení ČSLA rozvinula vzájemné kontakty s bratrskými armádami ve všech oblastech odborného, politického i kulturního života. Zvláštní důraz byl položen na spolupráci a bojovou družbu se Sovětskou armádou a zejména se Střední skupinou sovětských vojsk.

Od svého založení až do současnosti znemožňuje Varšavská smlouva uskutečňování agresivních plánů imperialismu, zaměřených na rozpoutání války. Československá socialistická republika je pevným článkem socialistického společenství a má své stálé místo v třídně rozděleném světě na straně pokroku a míru. Plně podporuje mírový program, vytyčený a prosazovaný KSSS a Sovětským svazem a aktivně napomáhá k tomu, aby nebylo narušeno úsilí a zabezpečování rovnosti a stejné bezpečnosti, která je atributem politiky států socialistického společenství. Proto byla nucena reagovat na snahy imperialismu o narušení vojenskostrategické rovnováhy, která je jedním z hlavních předpokladů udržení a zabezpečení míru. V nové situaci po rozmístění amerických jaderných raket v blízkosti naší západní hranice, jež se nedotýkalo jen Sovětského svazu, ale i ostatních socialistických států, byl podíl Československa na realizaci odvetných opatření výrazem plnění internacionálních závazků obrany socialismu a současně projevem odpovědnosti za zachování mírových podmínek práce našeho lidu.

Na základě historických zkušeností i vzhledem k současným agresivním cílům imperialismu, který chce likvidovat socialistické společenské zřízení, je zcela zřejmé, že Československo musí cílevědomě zabezpečovat obranyschopnost země a usilovat o co nejtěsnější spojení s naším nejujektivnějším spojencem, se Sovětským svazem i s ostatními členskými státy Varšavské smlouvy. Na sjednocení všech sil míru, které jsou silnější než síly války, na jejich semknutosti a cílevědomém postupu v mnoha směrech závisí stabilita mírových podmínek.

Zajištění naší národní bezpečnosti, která je nedílně spjata s bezpečností socialistického společenství, vyžaduje aktivně přispívat k zabránění pokusů USA a NATO o narušení strategické rovnováhy a stability v Evropě a ve světě. Proto také 9. zasedání ÚV KSČ, konané v listopadu roku 1983, položilo v duchu linie XVI. sjezdu KSČ důraz na růst obranné síly naší republiky i ČSLA, na růst váhy a podílu Československa v rámci zápasu socialistického společenství proti válce a za světový mír. Ne náhodou zde byla připomenuta Leninova myšlenka o tom, že „usílujeme o mír, že mír potřebujeme... nikomu však nedovolíme, aby nás v jeho jménu zardousil“. (Rudé právo, 24. 11. 1983.) Proto platí jako nikdy v minulosti Gottwaldovo heslo: Buduj vlast — posílíš mír. Zároveň neoddelitelnou součástí úsilí o upevňování naší obranyschopnosti je starost o další zdokonalování bojové a politické připravenosti našich ozbrojených sil. (Tamtéž.) Tak se upevňování ČSLA stává naším vkladem k posilování obranného potenciálu Varšavské smlouvy a tím i k udržení světového míru.

Mírová politika socialistických států v čele se Sovětským svazem, podporovaná demokratickými a pokrokovými silami, vychází z potřeby aktivně řešit nejdůležitější otázku současnosti — zachování a upevnění míru na celém světě. Cílevědomě koordinovaný zahraničněpolitický, ekonomický i vojenský postup socialistických zemí je nejujektivnějším garantem míru na celém světě. Opírá se o nerozbornou jednotu, rostoucí politickou, ekonomickou, ideologickou, morální a vojenskou sílu socialistických zemí a vytváří tak agresivním silám rozhodující překážku, která jim brání v rozpoutání raketové jaderné války.

ČSLA v pevném spojeneckém vztahu s ostatními zeměmi Varšavské smlouvy aktivně plní své povinnosti, které vyplývají z jejího místa a úlohy ve Varšavské smlouvě. S plnou odpovědností také přispívá v dnešním třídně rozděleném světě k plnění úkolů obrany socialistického společenství, která je úkolem historického významu a rozsahu. Realizuje se společným úsilím socialistických států a je závaznou internacionální povinností všech marxisticko-leninských stran a vlád socialistických zemí sdružených ve Varšavské smlouvě.

Proto vedoucí síla naší společnosti, Komunistická strana Československa a její ústřední výbor, soustavně dbá na to, aby ČSLA byla vybavena vším potřebným, aby důstojně plnila povinnosti, které vyplývají z obrany vymožeností našich pracujících, i po-

vinností, které vyplývají z jejího místa ve Varšavské smlouvě. Proto je připravena spolu s bratrskými armádami chránit nejen naše hranice a vzdušný prostor, ale v jednotě státních a internacionálních zájmů i mírovou práci všech socialistických zemí. ČSLA je zároveň připravena i schopna plnit všechny spojenecké povinnosti vyplývající ze závazků, které má vůči ostatním bratrským socialistickým zemím. Celá dosavadní historie Varšavské smlouvy jednoznačně ukazuje, že zajištění pevného místa Československa a jeho armády v branné organizaci Varšavské smlouvy tvořilo a tvoří zásadní a podstatnou strategickou konstantu naší zahraniční a vojenské politiky.

V duchu linie XVI. sjezdu KSČ v „zájmu zachování míru a příznivých podmínek pro výstavbu socialistické společnosti uděláme v těsném spojení se Sovětským svazem a dalšími státy socialistického společenství vše, co je v našich silách, aby se upevnila bezpečnost socialistického společenství, aby imperialistické agresivní síly nemohly zvratit nynější vojenskostrategickou rovnováhu. Budeme usilovat o realizaci všech mírových iniciativ společně vypracovaných a prosazovaných socialistickými zeměmi, které před celým světem dokazují, že socialismus je rozhodující silou v boji národů za mír a mezinárodní bezpečnost“. (XVI. sjezd KSČ, Svoboda 1981, s. 52.)